

Star kmečki inventar iz 18. stoletja.

R. Andrejka — Ljubljana.

Na važnost starih inventarjev za našo kulturno zgodovino je opozoril že dr. Josip Mantuani, zahtevajoč obogatitev naše kulturne zgodovine in etnografije z arhivalnimi dognanji. Sam je priobčil v Carnioli (1910, str. 4—12) in Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo (1924—1925, str. 31—44) dvoje inventarjev, od katerih se tiče prvi (iz 16. stoletja) škofa Slatkonje, drugi pa (iz 18. stoletja) Volbenka Nikolaja grofa Auersperga, lastnika posestev Mokric in Čateža ob Savi.

Inventarjev kmečkih posestev doslej, kolikor je meni znano, še ni bilo priobčenih. Zato ne bo odveč, če posvetimo tudi v to še malo raziskano stran naše kulturne zgodovine.

Arhiv župnega urada v Selcih nad Škofjo Loko hrani v usnje vezano zbirko prepisov važnejših pisem in listin župnijskih podložnikov (Sammlung der Verbriefungsprotokolle der pfarrherrl. Selzacher Unterthanen) iz let 1695—1790. Med njimi je tudi inventar, ki se je sestavil l. 1723 o zapuščini Janeza Kalana, bivšega stirpniškega župana, umrlega okolu l. 1723.

Ta inventar razgrinja marsikatero, doslej še malo poznano plat o prejšnem gospodarskem življenju in kulturnem stanju kmečkega prebivalstva v Selški dolini, vsebuje pa tudi mnogo podatkov, ki so važni v etnografskem pogledu.

Preden priobčimo njega izvirnik, ki je spisana v nemškem jeziku, naj navedemo še nekaj pojasnil krajevnega in rodopisnega značaja, ki se nam zde za lažje umevanje priobčenega gradiva potrebna.

Streljaj od kamenitega mostu čez Sevnico v vasi Selcih nad Škofjo Loko stoji, malo odmaknjena od ceste na levo, velika kmetska hiša »pri Kalanu«.

Hiša je danes, kakor vse hiše Selških celozemljanov, zidana in enonadstropna, z razdelitvijo v »spodnjo hišo« ali kratkomalo »hišo«, to je veliko družinsko sobo v pritličju in v »zgornjo hišo« v prvem nadstropju. Vsako izmed teh sob razsvetljujejo na

dveh plateh hiše po 3 okna, skupaj torej 6 oken, način zidave, ki ga nahajamo pri hišah gruntarjev, a tudi premožnejših podružnikov, po vsej selški in poljanski dolini. Poleg hiše je dokaj ozka »kamra«, ki ima le po eno okno na vsako plat. V zunanjem licu poslopja se kaže ta razdelitev na ta način, da je videti na ožji strani (»na koncu«) hiše po štiri okna; presledki med okni so enaki le med prvimi tremi okni, medtem ko je presledek med tretjim in četrtnim oknom večji, označujoč na zunaj ločilno steno med »hišo« in »kamro«. Ta podoba je značilna za slog vseh starejših zidanih hiš v selški dolini.

Kalanova »spodnja hiša« meri okolu 36 m². Tudi veža je večja ko pri drugih hišah. V isti smeri, kakor je postavljena hiša, to je sporedno s potokom Sevnico, so na južnem koncu hiše obsežno zidani hlevi in gospodarsko poslopje; od njih naprej sega Kalanov sadni vrt na eni strani do potoka, na drugi pa do njiv in travnikov »na ozarah«.

Obseg hiše kaže na to, da je bila hiša namenjena za več ljudi, kakor pa samo za gospodarja in njegovo rodbino. In res je bila tu že od l. 1630 naprej gostilna,¹ ki se je držala na hiši do l. 1865. Ta ugotovitev je važna, ker bo pojasnila marsikatero posebnost v naslednjih izvajanjih.

Hiša, ki smo jo opisali, seveda ni bila vedno taka. Zidana najbrž ni bila prej kakor v drugi polovici 18. stoletja, ker dotedaj so bila poslopja po vaseh na Gorenjskem po večini še iz lesa. Ta stavba je pogorela ob požaru, ki je upepelil 10. marca 1809 skoraj vsa Selca; v drugič pa je stavbo uničil požar dne 18. februarja 1849.² Sedanja hiša je torej stara kakih 85 let. Vendar je sklep upravičen, da so se vse nove zidave držale starih temeljev in da je razvrstitev prostorov v skladu s staro porazdelbo in obsegom hišnih prostorov.

V času, v katerem se je sestavil inventar, ki se v naslednjem priobčuje, je bila Kalanova hiša s slamo krita, lesena in najbrž tudi le pritlična. Poleg hiše, tam kjer stoji sedaj moderna stavba »Krekovega doma«, je stala stara žitnica »v Štoku«, ki se je bila

¹ Urbar loškega gospodstva v Loki iz l. 1630 jo izkazuje na četrtem mestu med selškimi gruntarji. Izvrševal je gostilno takratni lastnik Matevž Grošelj in plačeval zanjo 1 fl. 20 kr. krčmarine (Taferngelt).

² Po dnevniku Blaža Blaznika, župnika v Naklem, selškega domačina (roj. v Selcih na h. š. 48), priobčenem v Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo, letnik VII./VIII. stran 42—43 in 46.

šele l. 1834 priredila za stanovanjske potrebe.³ Ta žitnica se že v inventarju, ki je predmet te razprave, izrečno omenja in sicer prav na koncu inventarja, ko se popisuje zaloga drv.

I.

Na opisani hiši v Selcih, ki nosi sedaj št. 64, je gospodaril od l. 1678 **Kalanov rod**, ki pa je izumrl že sredi 18. stoletja; vendar je ostal spomin nanj v prebivalstvu vasi tako močan, da je ime ohranjeno v domačem hišnem nazivu »pri Kalanu« prav do naših dni, čeprav so se rodovi hišnih gospodarjev, in sicer izključno po priženitvah, menjavali nič manj ko **petkrat**. (Do l. 1728 Kalan, od 1728—1744 Notar, od 1744—1773 Luznar, od 1773—1846 Rant, od 1846—1912 Semen, od 1912—1934 Bešter).

Tudi Kalanovi so se bili na ta grunt **priženili**. Prav stari **Janez Kalan**, po čigar testamentu iz l. 1720 se je vršila izčrpna inventarizacija te kmetske hiše, ki je v naslednjem priobčena, je pristopil k temu gruntu od drugod. Rojen je bil dne 31. oktobra 1655 na Bukovici kot sin gruntarja Andreja Kalana in žene Maruše. Poročil se je dne 31. januarja 1678 z **Lucijo Groselj**, rojeno Tuškovo, vdovo po prejšnem gospodarju grunta, Gašperju **Groselj-nu**, ki je bil dne 11. novembra 1677 umrl, star 36 let. Vdova Lucija, ki ji je bilo tedaj komaj 24 let, pa svojemu drugemu možu ni prepustila grunta, marveč ga je obdržala sama, dokler se ji ni iz novega zakona rodil dne 13. februarja 1679 njen prvorojenec **Valentin Kalan**,⁴ na katerega je grunt takoj prepisala. Nje 2. mož **Janez Kalan** pa je bil moral biti razborit in ugleden mož, saj je, čeprav ni bil lastnik grunta, vodil od l. 1702 do 1720 posle župana stirpniške županije.

Njegov prvorojenec **Valentin** se je, 24 let star, poročil dne 12. februarja 1703 z ženo **Helemo**, umrl pa je že čez 10 let dne 22. februarja 1713, zapustivši hčerko **Jer o**, rojeno dne 15. febru-

³ Prim. o tem dr. Rudolf Andrejka, Selški predniki dr. Janeza Ev. Kreka, Ljubljana 1932, str. 76. Na »štoku« so od l. 1850 bivali Franc in Helena Krek, ded in babica dr. Kreka. »Štok« so l. 1908 podrli in na njega mesto sezidali »Krekov dom«, kjer je nastanjen županski urad, hranilnica in posojilnica in ubožnica.

⁴ V urbarjih loškega gospodstva od 1636—1660 je vpisan kot urbar. lastnik grunta še **Matčevž Groselj**, od l. 1664—1674 **Gašper Groselj**, njegov sin; od l. 1679—1713 **Valentin Kalan**; po njegovi smrti pa (od l. 1714) njegov (nedoletni) sin **Valentin Kalan**.

arja 1712 in sina Valentina, ki pa je še pred 1719 l. umrl.⁵ Posestvo je vodil od smrti sina Valentina Janez Kalan kot skrbnik («Aufhalter») nedoletne vnukinje Jere. Toda tudi njega je pobrala leta 1723 smrt, ko je bilo Jeri še-le 11 let.

Živelo pa je tedaj na gruntu še nekaj Janezovih sinov, torej Jerinih stricev, namreč: Tomaž (34 let), Marija (30 let) in Gregor (27 let), ki še niso bili odpravljani. Po smrti Valentina so se javili zahtevki njegovih še neodpravljenih bratov po izplačilu deležev iz grunta. Zato je Janez Kalan dne 10. februarja 1720 napravil, 65 let star, testament, naslovljen na vnukinjo Jero (an sein Enenkl Jera, Valentin Khlalansche Urbars holdin lautend«), čigar besedilo pa ni ohranjeno.

Vse to in maloletnost Jere, naslednice v gruntu, je povzročilo, da se je rešitev teh pravnih razmer določila na pojezd sv. Mihaela,⁶ katerega je vodil sam tedanji glavar loškega gospostva Anton baron Egkher s Kapfinga in Liechteneka s svojim sodnim in protipisarjem Janezom Jakobom plem. Kosom v navzočnosti Luke Luznarja, Selškega župana in naslednih gruntarjev: Urbana Okorna (danes št. 51), Andreja Plaznika (št. 48), Matevža Kožuha (št. 62), Jurija Knefica (št. 61), Matevža Hajnriharja (št. 60) in Martina Marenka (št. 11). Od teh so bili Matevž Kožuh in Jurij Knefic Kalanovi sosedje. Na tem pojezdu, ki se je vršil dne 29. septembra 1723, se je sestavil na prošnjo Jerinih zastopnikov in varuhov: Gregorja Groslja, stirpniškega župana in njenega strica Antona Kalana izčrpen inventar Kalanove hiše.⁷ Zaradi svoje natančnosti je važen zgodovinski dokument, iz katerega je razvidno stanje kmetskega gospodarstva selške doline v začetku 18. stoletja, pa tudi vsa oprema gruntarske hiše v tej dobi. Zato je ta inven-

⁵ Rojstni, krstni in poročni podatki so črpani iz vzorno urejenega matičnega arhiva župnega urada v Selcih.

⁶ »Pojezd« so bili nekaki uradni dnevi loškega gospostva v selški in poljanski dolini, na katere je loški glavar pojezdil s številnim spremstvom v posamezne županije; tam je, v zboru uglednejših mož županije reševal razna pravna vprašanja, razsojeval prepire, kaznoval prestopke in pobiral davščine. Vršili so se trikrat na leto: na svečnico, o sv. Jurju (24. aprila) in o sv. Mihaelu (29. septembra).

⁷ Inventar, ki je tako natančen, da omenja še hišnega petelina in 5 kur, se pa tiče le pritiklin hiše; obleka, nakit in druga imovina posameznih članov rodbine niso omenjeni.

tar predvsem v etnografskem pogledu važen prispevek za poznavanje slovenske kmetijske hišne kulture pred 200 leti.

II.

1) Glede kmetijstva nam pojasnjuje inventar, da je v 18. stoletju prevladovalo pridelovanje rži daleč vsa druga žita. Tudi ajde, ki je bilo tedaj posejane 4 stare = 20 mernikov, je več ko drugih žit.

2) Živinoreja je bila močneje razvita ko danes. V Kalanovem hlevu je bilo tedaj 13 glav goveje živine; poleg tega pa je bila kozjereja, ki je danes malone izginila, zelo razvita: nič manj ko 24 koz je redil Kalanov grunt. To je bilo mogoče le zaradi tega, ker je bila paša še na skupnih pašnikih. Ti pašniki so bili v Selcih na desnem bregu Sore pod Zavrnikom in Babnikom, pa tudi po vsej zgornji dolini potoka Sevnice tja do Blat in Štefance.

Nasproti pa je bila v 18. stoletju v selški dolini prešičereja skoraj neznana. To se vidi iz inventarja, v katerem je naveden le en prešič. Prešiče so kmetje v selški dolini še tja do l. 1870. kupovali le od zunaj, ponajveč od Hrvatov, ki so jih prignali na jesen v dolino ali pa od domačinov, ki so šli ponje na Hrvaško.

Cena živini je bila, kakor razvidimo iz inventarja, razmeroma nizka. Kobilico v Kalanovem hlevu je komisija cenila na 20 fl., vola na 13 fl. 20 kr. V primeri z njimi pa so bili prešiči precej dragi; cena v inventarju 6 fl. za prešička je polovico tega, na kar so cenili vola.

3) Velik pomen, ki ga je imela že v 18. stoletju za kmetijsko gospodarstvo lanoreja in z njo zvezano pridelovanje prediva, se kaže v inventarju s 70 povesmimi lanovca,⁸ in 47 povesmimi »prešeka«,⁹ nadalje v 7 kolovratih (Spinnrädlen) in 2 motovilih (Haspeln) za predivo. Pri hiši so bile tudi že ene statve (»Weber-Stuell).

4) Kar se tiče ostale hišne oprave, vzbuja pozornost razmeroma veliko število (8) miz, kar je gotovo v zvezi s tem,

⁸ Lanovec je lan, ki se še ni prezal (Pleteršnik Slovensko-nemški slovar I, str. 499).

⁹ Prešek (besede ni v Pleteršnikovem slovarju) je morda lan, ki so ga že trli.

da je bila v hiši gostilna. Na gostilniški obrat kaže tudi precejšno število (8) dolgih klopi (lange Stuell), veliko število (36) krožnikov in dva vinska soda. Poznali so tudi že sveče, seveda samo lojeve (Inslet-Kerzen). Po inventarju jih je bilo pri hiši 41, kar je precejšnje število in kaže zopet na gostilno, ki jih je rabila več ko navadni kmetijski dom, kjer so se zadovoljili s trskami nad čelešnikom ali v tako zvani »levi«. Sveče so sami izdelovali; na to kažejo pločevinasti lij za vlivanje sveč (Plöcher-ner Drachter zum Kerzengiessen) in drugo tovrstno orodje (»Kübl zum Kerzen-Taugen«), ki ga omenja inventar.

V ostalem je oprava in orodje po številu in kakovosti taka, kakršno nahajamo še danes po kmetijskih hišah. Zanimiv pa je bakren lonec, ki je bil vzdian pri peči v spodnji hiši, klečalnik (bett-Stuell) in naslanjač (Lein-Stuell), kletka z žico (Vogelhäusel mit Drath), stara zarjavela puška in meč, zaponka (Schnaisen) z 11 koralami, (jagode za ožhi¹⁰ jih imenuje inventar celo v našem jeziku).

5) V narodopisnem pogledu so dalje zelo zanimive podobe (»Bilder«), ki so bile v hiši. Med njimi je na prvem mestu omenjen »Sveti Duha«, podobarsko delo (bildhauer arbeit), to je tisti golobček iz lesa, ki visi še danes v starih hišah s stropa nad jedilno mizo.¹¹ V hiši je bil lesen Marijin oltarček, ki ga je obdajalo 6 razsvetljenih (»illuminiert«) papirnih slik z zlatimi robci in 14 manjših pergamentnih podob, najbrž zaobljubnih slik iz različnih romarskih poti. Velika pobožnost in že razvit smisel za okrasitev doma se razodeva v ostalih številnih svetih podobah, tako Odrešenika na križu, Sv. Janeza Krstnika, (patrona Janeza Kalana), sv. Florjana, čuvarja hiše pred ognjem in dveh na lesu slikanih podob sv. Frančiška in sv. Antona Padovanskega. Še celo nek bakrotisk v črnem okvirju se omenja, le škoda, da ni povedano, kaj je predstavljal; morda je bila to kakšna posvetna slika.

¹⁰ V tej zaponi s koralami ali »jagodami za oči« se zrcali prastara, še iz poganske dobe naših dedov izvirajoča vraža, da vpliva nakitje gotove vrste na dober vid; še do nedavna je bila v Selcih vera, da so uhani, zlasti iz zlata, koristni za zdravje oči. Iz tega mišljenja se dajo razlagati tudi pričujoče »jagode za oči«.

¹¹ Ta golobček se je pozneje, ko je prenehalo leseno stropovje, preselil v zidan strop na istem mestu nad jedilno mizo, pomaknjeno k oknu; izoblikovali so ga iz mavca, tu pa tam celo iz stekla; okolu njega so bili, po veljavnosti in premožnosti hiš, že tudi ornamentni in krogi iz stuka. Golobčka nahajamo še tu pa tam po hribih; v dolini je žal, že skoro izginil.

6) Kar napravlja pričujoči inventar še posebno zanimivega, je to, da so nemškimi izrazi tu pa tam dodani tudi sovrstni slovenski izrazi; tako za: Feuerhund: kosa = koza; Höffen-Höber (= Topf-Heber): borklje = burklje; Wein-trichter: lij; Pflug: ploh = plug; Haue: motika; Feldhaue: rovanza = rovnica; Schaufel: lopata; Rechen: grablie; Dreischlen (= Dreschflegel): zhappi (danes cepi ali cepci); Traid-Raither (Getreidesieb): reshetu = rešeto; Schnitzmesser: resiunik = rezivnik (od reziniti = schnitzen), Saetkorb (Saatkorb): shejaunik = sejalknik; Dentl: ossounik = óselnik (pri kosi); omenja se tudi »Zimpin zum Holz ziehen«, to je cepin in »prešek« (Preschek), ki pomeni neko vrsto lanu ali prediva.

V naslednjem podamo vsebino inventarja po izvorniku, iz katerega so se izpuštile le nekatere nebistvene ugotovitve o terjatvah in dolgovih.

III.

Inventarium

der Weillandt Hannsen Khallian, gewessten Stierpnikher Suppan seel: hinterlassenen Verlassenschaft, welche seines Sohns Valentin Khallan, auch nunmehr seel., hinterlassenes Töchterl Jera Khallanin, in Selzacher Ambt und Dorff daselbst Einer Huebsassin Erblich angefallen, Und an Heint zu Endgesetzten Dato, auf Anhalten Gregorn Grossel, Stierpnikher Suppan Und Antonien Khallan als Vertretern Und bestölte nothgerhaabern, obfermelt Valentin Khallanisch seel: hinterlassenen Töchterl Jera, durch den Von Ihro Gden, dem Wollgebohrnen Herrn, Herrn Antonius Egkher Freyherrn Von Kapfing Und Liechten Egkh, Herrn auf Khalling Sr. Churfürstl. Durchl. in Bayern Cämmerern, Und Hochfürstl. Freysing, gehaimben Rath, auch Hauptman der Herrschaft und Statt Laak; abgeordneten Herrn Johann Jacoben von Khossen Hochfürstl. Freysingp. Rhat, Und geschwornen Gericht- Und geschreibern der Herrschaft und Statt Laak, in gegewart Lucasen Lussner, Selzacher Suppan, Urban Okhoren, Andreen Plasnikh, Mattheusen Koshuch, Juryen Kneffiz, Mattheusen Heinricher Und Martin Marenikh Völlig übersehen, nachfolgender gestalten beschriben, annotiert und aufgericht worden:

Paargelt Und Silber geschmeid¹

ist Nichtes Vorhanden, woll aber ein Schnaisen² mit ayloff augen-Coralln. Jagode sa ozhi.

¹ geschmeid: okrasje, lepoticje, nakit

² Schnaisen = zaponka

Ligende Gründtstückh:

die in Selzacher ambt Und Dorff daselbst ligund Und der gdgen Herrschaft Laakh mit Robbaith, Zünß, Steur, Sterbrecht,³ 10- Und 20ten pfennig, Kaufrechtsstöllung und allen andern gehorsamb- und dienstbarkeiten Verpflicht- Und Unterworfenne Hueben.

folgt daß Getraidt

Waizen	1 Staar, ⁴	3 Helmb ⁵
Rogkhen	19 Staar,	1 Helmb
Gersten	3 Staar,	2 Helmb
Hiersch ⁶	2 Staar,	2 Helmb
Lainsaamen	1 Staar,	2½ Helmb
Feld-bonnen ⁷	2 Staar,	3 Helmb

folgt die Grundtansäeth.⁸

Von Hiersch ist etwaß mehrers als ein Helmb angesäether

Von Haiden aber Fünff Staar

Ein akher mit Ruebn besäeth und

Ein halber mit Merllen⁹

folgt daß rdo. Viech

ain rdo.¹⁰ Poldin¹¹ Kobiliza, so pr. 20 fl. L. W. geschätzt wordn

ain Oxen pr. 13. fl. 20 kr. L. W.

Siben rdo. Mellich-Khüe¹², darunter eine ganz kleine

drey einjährige Khälbizen

zwey heurige Stierllen

ain redo. Schweindl so 6 fl. L. W. werth

zwey Schaff

sechzehn redo. gais¹³ von grössern und

acht redo. gais von kleinern

Ain Hann¹⁴ und fünff Hennen

Schmalz, geselchtes Fleisch und Spekh

20 pfundt Schmalz

18 pfundt geselchtes Fleisch und

15 pfundt Spekh

³ Sterbrecht: umrlina, davščina, ki so jo morali dajati dediči gospodstvu ob smrti prejšnega posestnika

⁴ 1 star = 2 polovnjaka (vagana) = 4 mernike

⁵ Helmb = snop (žitna mera)

⁶ Hiersch = Hirse, proso

⁷ Feldbonnen = bob

⁸ Grundansät = setev na polju

⁹ Merllen = korenje

¹⁰ rdo. = reverendo = sit venia verbo

¹¹ Poldin = Stute = kobila

¹² Mellich-Khuc = Milchkühe = krave mlekarice

¹³ Gais = Ziege = koza

¹⁴ Hann = Hahn = petelin

Inslet Kerzen¹⁵, Schmer, und Leeder

- 41 Inslet Kherzen
 5 pfundt Schmer
 1/2 ausgearbeite Khuehaut und
 1/2 wasser-schaff Käsmachet

Mans-Rüstung

- 1 alte Verroste flünt¹⁶
 1 alten Degen
 1 Satel sambt dem Zaum

Pöth-, Tisch,, und Leinwathgewanth

- 1 Feder-Polster
 2 dergleichen Haut Küsslen¹⁷
 1 Fleiben-Pöth¹⁸
 4 alte Költer, darunter einer mit einem mitl Plath von gedrukter Leinwath
 4 Paar rupfene Leylacher¹⁹
 1 Paar deto alte
 1 Tischduech²⁰
 2 rupfene²¹ getraidt-Säkh und
 1 deto alter
 6 Merll-Pälger, zway zu 2 helmb; zway zu ain: Und ain halbn Helmb; Einer zu ain helmb: Und der 6te ain halben Helmb haltend

folgt daß Spinhaar²²

- 70 Buschen Flax od Spinhaar Lenoviz²³
 2 Puschen haben gewogen 5 1/2 pfundt, zusamben aber 182 1/2 pfundt
 47 Puschen von Preschek²⁴, 2 Pusch haben gewogen 5 pfundt, zusamben aber 117 1/2 pfundt

Zün-,²⁵ Kupfer- und Kuchelgeschier²⁶

- 1 Viertl und 1 Halb haltende Zinene Flaschen
 1 Kufferner alter Sechtel Kößl,²⁷ so zway wasserschaff haltend. Mehr ain Kupferner Kößl,²⁸ so zu dem offen in d. Stuben eingemaurt ist

¹⁵ Inslet-Kerzen = Unschlitt-Kerzen = lojeve sveče

¹⁶ Flünt = puška

¹⁷ Haut Küsslen = vzglavje

¹⁸ Fleiben-Pöth = postelja s pernico (»tuhinjox«)

¹⁹ Leylacher = Leintücher = rjuhe

²⁰ Tischduech = namizni prt

²¹ rupfen = hodničen, iz raševine

²² Spinnhaar = predivo

²³ Lenovec ali lanovec je lan, ki se ne preza

²⁴ Preschek; pomen besede ni čisto jasen; morda je to lan, ki so ga že tri

²⁵ Zün = Zinn = kositer

²⁶ Kuchelgeschier = kuhinjske posode

²⁷ Sechtl-Kößl = kotel za žehnanje

²⁸ Kößl = Kessel = kotel

- 1 Eisene Pfann
 1 Feuer-Hund K o s a²⁹
 1 brat Spiß
 6 Höffen³⁰
 3 Höffen-Höber b o r k l e³¹
 10 Erdene³² Schisslen³³
 3 deto milch Schisslen
 36 Teller
 2 halbe Majoliken
 3 Paar Messer mit weissbainenen Höfften³⁴
 4 bainene Löfflen
 3 Leichter³⁵
 1 liecht-Puzer³⁶
 3 rib-Eisen³⁷ und
 2 Essig Krüeg

folgen die Bilder

- 1 Heiliger Geist Von bildhauer arbeit
 1 hilzenes Frauen artärl von bildhauer arbeit
 1 gemahlenes Ecce homo bild
 1 dergleichen St. Joannis Tauffer bild
 1 auf Leinwath gemallenes St. Floriani bild
 6 illuminierte Papierene bilder mit Vergolten Rämblen,³⁸ so bey dem arlärl
 befündlich
 2 bilden³⁹ S. Francisçi Und St. Antony de Padua auf Holz gemallen
 14 kleine Pergamener bilder, so sich umber dem altärl befinden
 10 Kuefer-stich⁴⁰ mit schwarze Rämblen

folgt der Hausrath⁴¹ Und bau-Rüstung

- 1 bett-Stuell⁴²
 4 Tisch von hartem und
 4 Tisch von waichen Holz
 1 Lein-Stuell⁴³

²⁹ Feuer-Hund = Feuerbock = koza, konj na ognjišču (gl. tudi Wolf-Cigale, Nemško-slovenski slovar I. str. 507)

³⁰ Höffen = Topf = pisker

³¹ Höffen-Höber borkle = Topfheber, Ofengabel = burkla

³² erden = prsten, lončen

³³ Schisslen = Schüssel = skleda

³⁴ mit weissbainenen Höfften = z belimi roženimi ročaji

³⁵ Leichter = Leuchter = svečnik

³⁶ Liecht-Puzer = usekavnik

³⁷ Rib-Eisen = Reibeisen = strgalo, (ribežen)

³⁸ Rämblen = Rähmlein = okvirčki

³⁹ Bildlen = podobice

⁴⁰ Kuefer-stich = bakrotiski

⁴¹ Hausrath = pohištvo

⁴² Bett-stuell = klečalnik

⁴³ Lein-stuell = Lehnstuhl = naslonjač

- 8 lange Stüell
 1 Allmärl⁴⁴ mit 6 Schublädten
 3 alte allmärlen
 4 Span Pöther⁴⁵
 1 Bach-Molter,⁴⁶ bach-Truch genant
 1 Kübl zum anhöfflen
 1 Kübl zum Kerzen-Taugen
 1 Plöchener Drachter⁴⁷ zum Kerzen giessn
 2 Streu-Zuber
 3 lääre Schmalz-Küblen
 2 Küblen vor daß Salz
 2 wasser-Schäfflen
 2 Helmb maaß
 1/2 Helmb Maaß
 1 Traidt-Schauffel
 4 Neue grosse Traidt-Trüchen⁴⁸
 1 deto kleinere
 12 Trüchen, darunter 2 guete befindlich
 6 Körb
 5 Stro Körblen, brot-Simperle genant
 1 Hammer
 1 Zangen
 1 Eisene Mausfallen
 1 Eisenes offen Thürl
 2 Eisene Palkhen
 1 Schäär⁴⁹
 1 Vogelhäusel⁵⁰ mit Drath
 1 hilzene Schaufel zum brot einschiessen
 7 kleine Mölterlen zum Getraid buzen
 7 Spinnrädlen sambt zuegehör
 2 Haspel⁵¹
 1 weeber-Stuell⁵²
 1 Fleisch-Süb
 1 Plöchene Lattern
 1 brochene Handsaag
 2 alte wein-fässer
 1 wein Maass mera genant
 1 hilzerner⁵³ wein-Trachter, Lij genant und

⁴⁴ Allmärl = omarica

⁴⁵ Span Pöther = postelje («špánpeti»)

⁴⁶ Bach-Molter (Bach-Truch = Bactrog) = ničke za peko kruha

⁴⁷ Plöchener Drachter = lij iz pločevine

⁴⁸ Traidt-Truchen (žitna) kašča (Traidt = Getreide, Truchen = skrinja)

⁴⁹ Schäär = Schere = škarje

⁵⁰ Vogelhäusel = kletka, tičnica

⁵¹ Haspel (für das Garn) = motovilo (za prejo)

⁵² Weeber-Stuell = statve

⁵³ hilzern = hölzern = lesen

- 1 Zechen⁵⁴ Viertl haltend Essig-Krueg
 1/2 Potting⁵⁵ Sauer-Kraut
 1 läärer Potting oder Poding
 3 mit Eisen beschlagene wägen, darunter ein ziemlich abgenuzter
 1 Egen od äden mit Eisenen Näglen
 1 pflug samt zurgehör ploh
 1 Eisener Zaun-Keill
 2 Eisene waagen-Kötten
 2 Eisene Klieb-Eisen⁵⁶ od Zwikel
 2 pferthalffter⁵⁷ samt denen dazur gehorigen Kommeten⁵⁸
 7 Holz- und
 1 Fleisch Haken, Fleischbarten genant
 1 Eisene waag, so höbend 220 pfundt, Mehr aine, so höbend 150 pfundt: ferners
 aine so höbend 27 pfundt
 6 Hauen Matika
 2 Feldhauen rovanza genant
 4 redo. Mistgabeln
 1 Schaufel Lopata
 2 Heugabeln
 9 Rechen Grablie
 3 Drüşchlen⁵⁹ Zhappi
 3 Traid-Raitter resheten
 2 deto grössere, die amraitter
 5 lange Strikle
 4 bünd Saill
 3 Haar-Rüfflen mit Eisenen näglen
 1 Zim pin⁶⁰ zum Holz ziehen
 2 berrer
 2 Schnizmesser⁶¹ resiuunik
 1 Sätet Korb shejaunik
 2 Süböden
 2 Sensen sambt dem Dentl⁶² ossounik Und Zurgehör
 3 Sicheln

⁵⁴ zechen = zehn = deset

⁵⁵ Pottig = Bottich = kad

⁵⁶ Klieb-eisen = zaklinek

⁵⁷ Pferd-halfter = konjska uzda, konjski povodec

⁵⁸ Kommet = kummet = komat

⁵⁹ Drüşchlen = cepec. Izraz čap. (»zhapp«), ki ga priobčuje inventar, v Selcih ni več v rabi

⁶⁰ Beseda Zampin ali Zempin je prešla v dial. nemščino iz slovenščine. V književni nemščini je cepin: die Spitzhaue, der Karst

⁶¹ rezivnik je ostro, časih zapognjeno rezilo vdnelano v dva držaja. Z njim se na rezivnici, posebno za to prirejene klopi, rezini les, gladi in obrezuje. Nemški izraz Schnitzmesser, ki ga tu najdemo, je boljši in klenjejši ko Pleteršnikove predstave (Slovar II, str. 424)

⁶² Dentl je lep in kratek nemški izraz za naš oselnik (v inventarju ossounik), ki sta ga prevedla Cigale v Schleifsteinhorn, Pleteršnik pa še nerodnije v Schleifsteinbehälter der Mäher.

folgt die Furagge. Futräsche

Graimmet⁶³ 6 Fueder;⁶⁴ Hey 17 Fueder und Klee 3 Fueder

folgt das Verhandene Holz

Vor dem Stall ist befindlich. 6 lög⁶⁵ Pex pyre⁶⁶ magnae.

In Stok⁶⁷ aber 2 Lög biß an den boden gelegter dann ist etwas hehiltz in dem Hoff befindlich Item ein Lög Pueden⁶⁸ bey dem Kastn biß zu dem obern Fenster befindlich.

*

Zu wahrem Urkunt dessn, haben sich ob Hochgedacht Ihro Gnaden Herr Herr Hauptman der Herrschaft Und State Laak, Von Grundtobrigkeit wegen Jedoch Ihro Gnadn, Und deroselben Erben ohne allen nachtheil Und schaden eigenhändig Unterschriben, Und dises Inventarium derun zway gleich-lautnde aufgericht vorden, geförtigt.

Gesehn dio. 29. 7-ber. 1723.

Anton Egkher Freyhr von Kapfing Hauptman.

⁶³ Graimmet = Grummet = otava

⁶⁴ Fuder, mera za seno = voz; Fueder Hey = voz sena.

⁶⁵ Lög = Lage = skladovnica

⁶⁶ pyrae magnae = velike pire. »Pira« ali »pila« je lokalni selški izraz za skladovnico drv in je v Selcih še danes v rabi

⁶⁷ In Stok = »v Štoku«; glej o njem I del, in pripombo 3.

⁶⁸ Pueden je morda istoveten s slovenskimi podi.

Résumé.

L'auteur publie, pour la première fois dans la littérature ethnologique slovène, un ancien inventaire d'une maison paysanne slovène au commencement du XVIIIème siècle, contenant un relevé assez complet de ses meubles, de ses ustensiles de ménage et de ses provisions. Ce qui rend intéressant cet inventaire, ce sont les anciens termes techniques slovènes pour plusieurs ustensiles de ménage, tandis que des pareils inventaires sont, ailleurs, dressés en allemand.

En outre, cet inventaire donne un aperçu important et nouveau sur la manière de vivre et l'état de la civilisation paysanne il y a 200 années, révélant un vif intérêt que les paysans slovènes avaient autrefois pour la décoration de leurs maisons, spécialement par des images saintes.

L'inventaire fut dressé à l'occasion d'un »pojezd« á Škofja Loka, en 1723, c. à d. d'un jour de séance de l'ancienne seigneurie de Freising.